

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Emere, emptor

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

ELEEMOSYNÆ
Effectus.

Eleemosyna
an liberet
Canonicum
à restitutione
ob Horas
omissas?

1. † PRÆTER tot bona spiritualia & temporalia, quæ virtute Eleemosynæ ex divina promissione sperantur, ut videre est in sacris litteris, & SS. Patribus. † Canonici omittentes Horas Canonicas, & ob id ad restitutionem astricti, si Eleemosynas æqualis valoris cum fructibus restituendis fecisse inveniuntur, etiam absque hoc intuitu, secundum Laymann lib. 3. sect. 5. tract. 2. cap. 12. num. 9. liberantur ab onere restitutionis: nam talis præsumitur esse illorum intentio: & leges Ecclesiasticæ benignè sunt explicandæ. part. 3. tract. 6. resol. 57. & part. 7. tract. 10. resol. 24. & an id dicendum sit de aliis obligationibus, vide verb. Debitor, num. 4.

E M E R E.

Emere quis
que debet in
suo pretio.

1. † AD justam emptionem requiritur in primis, quod pretium sit justum. Justum autem est pretium, quod taxa præscripsit, aut mercatorum consensus approbavit, quamvis hoc secundum habeat latitudinem, de qua verb. Pretium. † Aliquando verò res emi possunt minoris quam alioquin venderentur, quibusdam concurrentibus circumstantiis, quæ pretium illarum diminuunt. Ita Covarruvias lib. 2. cap. 3. num. 5. Et sic in fine nundinarum merces minoris emuntur, quam initio, &c. & quando merces offeruntur ultro, & sub hasta, ut dictum est ibid. num. 4. 5. Si quis autem sub hasta rogaret astantes, ne plus offerat, ut ipse emat pretio infimo, sed iusto, non peccaret. Secus, si cogeret vi, aut metu: quod procedit quoque in emptione vestigalium officiorum, &c. Reinald. tomo 2. lib. 25. cap. 22. numer. 379. contra Megalam in 2. 2. lib. 2. cap. 6. quest. 5. num. 145. part. 1. tractat. 8. resolutione 76. Item minoris emi res possunt anticipata solutione: tum propter peri-

Diana. Summa.

Anticipata
solutione.

culum non habendi merces, aut non sine litibus, & expensis: tum ob lucrum cessans, aut damnum emergens ex tali solutione: tum quia sic minuitur emptorum, & augetur venditorum numerus. Et tandem, quia tempore traditionis propter multitudinem, & necessitatem emptorum, merces ipsæ vilius emerentur. Ita Bonacina de contr. disput. 3. quest. 2. punct. 4. num. 20. contra Valentium tom. 3. disp. 5. quest. 20. punct. 2. §. 2. part. 1. tract. 8. resol. 22. Ex quibus patet, licitam esse emptionem saccharorum in hoc Regno, pretio minori sub infimo, anticipata solutione, part. 1. tract. 8. resol. 78. Quid dicendum de adjudicationibus prædiorum vili pretio, in hoc Regno fieri solitis, vide verb. Pretium, num. 5.

Nec enim debent, quæ venduntur ad pabulum animalium, vel ad comburendum, herbam magnæ virtutis ignotæ, emere illam possent pretio currenti. Ita Molina tom. 2. tract. 2. disput. 353. & DD. communiter, quidquid contra asserat Turrianus in 2. 2. to. 2. disput. 58. dub. 4. num. 6. Similiter fundus, in quo latet thesaurus, emi potest pro simplici fundo, etiam ab eo, qui scit de thesauro: quia talis simpliciter æstimatur. Idemque docet Salas de emp. dub. 26. num. 5. † & post illum Trullench in Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 20. dub. 12. n. 10. † de re pretiosa, in iis regionibus, in quibus non æstimatur: & de lapide pretioso, cujus qualitatem lapidarius ignoraret. part. 1. tr. 8. resol. 79.

2. Rursus res, quæ ad usum ordinariū vendi solent tantis, ab eo, qui in aliquem utilissimum, sed ignotum finem, procuratur, emi potest non pluri. Et sic inveniens in falce oleorum, vel herbarum, quæ venduntur ad pabulum animalium, vel ad comburendum, herbam magnæ virtutis ignotæ, emere illam possent pretio currenti. Ita Molina tom. 2. tract. 2. disput. 353. & DD. communiter, quidquid contra asserat Turrianus in 2. 2. to. 2. disput. 58. dub. 4. num. 6. Similiter fundus, in quo latet thesaurus, emi potest pro simplici fundo, etiam ab eo, qui scit de thesauro: quia talis simpliciter æstimatur. Idemque docet Salas de emp. dub. 26. num. 5. † & post illum Trullench in Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 20. dub. 12. n. 10. † de re pretiosa, in iis regionibus, in quibus non æstimatur: & de lapide pretioso, cujus qualitatem lapidarius ignoraret. part. 1. tr. 8. resol. 79.

3. Item credita difficilis solutionis, possunt minoris emi: & si difficultas, incertitudo, interesse, molestia, &c. in exigendo, æstimantur pertingere ad dimidium, possunt emi dimidio, etiam ab eo, qui sua industria, vel fortuna sit facile recuperaturus: nam id suæ fortunæ, vel specialis diligentia foret effectus, justū pretium rei emptæ est, non quanti valet emptori, sed quanti valet in se, aut creditori, cōsideratis certis circumstantiis.

Credita difficilis solutionis, emi possunt minoris.

§§

Ita

Ita Bonacina de contr. disputat. 3. quest. 3. punct. 10. num. 4. contra Malderum in 2. tractat. 5. cap. 7. dub. 5. Unde ait Lessius lib. 2. cap. 21. dub. 9. num. 6. & 7. quod, si cui Turcarum Princeps deberet mille aureos, quos vix esset recuperaturus, emi possunt centum ab alio, qui facile exacturus foret. Ex quibus patet, libran-
cias, quæ à Thesaurario hujus Regni difficile exigi solent, posse à quocumque minoris emi, etiam dimidio, part. 1. tract. 8. resolut. 50.

Sicut si sint
immatura.

4. Et verò credita immatura, si aliàs sunt facilis, & certa solutionis, non possunt secundum Reginaldum tom. 2. l. 25. cap. 18. num. 312. minoris emi secluso damno emergente, & lucro cessante, ob solam anticipationem solutionis: nam jus ad centum certa tanti valet, quanti centum ipsa: sola enim temporis expectatio non minuit rei valorem. Sed his non obstantibus, probabile est posse, & ipsum etiam debitorem solvere posse suum debitum anticipatè, aliquid sibi retento, quia pecunia præsens pluris æstimatur, quam absens: & minus est, habere jus ad rem, quam habere rem ipsam, l. minus, ff. de reg. iuris. Et denique hic contractus non esset usurarius, quia non esset mutuuum, sed emptio, & venditio: jus namque ad rem emi potest, sicut jus transeundi per aliquem agrum. Hanc sententiam teste Lessio lib. 2. cap. 21. dub. 8. num. 66. docuit publicè Lovanii Bel-
larminus, & Ledesma tom. 2. cap. 33. tract. 8. ait, post factum non esse damnandum. Sed, cum sit probabilis approbari potest, etiam ante factum, part. 1. tract. 8. resolu-
tione 49.

Aut si ven-
dor sponte
dimittit.

5. † Item, cum venditor residuum spontè dimittit, res emi potest quocumque pretio. † Sed hic nascitur dubium, an factores, quibus cura emendi pannos, & serica pro conficiendis vestibus committi solet, & qui unius mercatoris officinam frequentantes, inveniunt pretia mitiora, possint illud plus pretii, quod ipsis remittitur, in conscientia retinere? Salas dub. 45. nu. 6. negat, aitque, mercatorem revera nihil dimittere, sed mercem se illis dimittere ad illos deci-

picudos Filiucciis verò tom. 3. tract. 35. cap. 6. num. 149. affirmat, & revera illis aliquid dimitti, quia parùm interest mercatoribus, quòd suam officinam frequentent, part. 1. tract. 9. resolut. 26. An verò possit retinere fragmenta, vide verb. Salarium, num. 55.

6. Petes hic primò: An è contrario, si venditor de rebus taxatis vult aliquid supra taxam, possit emptor sic emere? Respondeo affirmativè: quia hoc est redimere vexationem iniquam. Quare, non est illicitum, solvere macellario carnes selectiores supra pretium taxatum, nolenti eas dare pretio corrente. Caveant verò emptores, ne specie majoris lucri alliciant macellarium ad carnum electionem: nam ipsi in hoc peccant, ut dicemus verb. Vendere, nu. 6. Et idè illos ad hoc inducere, est peccatum scandali. Ita Megala in 2. 2. lib. 2. cap. 6. q. 3. num. 113. Caveant etiam (ait Grassius part. 1. lib. 2. cap. 93. num. 21.) ne cum illo conveniant, ut si ab officialibus interrogentur, perjuriis, & mendaciis illos decipiant: nam in hoc peccarent mortaliter ob damnum Reipublicæ, part. 1. tract. 8. resolut. 35. §. Sed hic. † Adde, & ob perjurium. †

An liceat
emi carnes
selectiores su-
pra taxam.

7. Petes secundò: Quonam tempore Senatores, & Governatores civitatum provisionem frumentorum facere tenentur? Respondeo tempore collectionis vel alio, quo vilius venduntur: nam tenentur sub gravi onere Reipublicæ res diligenter, & cum utilitate tractare; nec expectare tempus, quando jam extractiones factæ sunt. Sic monet Palatius de contr. lib. 2. cap. 2. & alii part. 2. tract. 15. resolut. 66.

Et quando
Senatores tenentur pro-
visionem fru-
mentorum
efficere?

8. Hæc circa pretium. Nunc videndū à quibus venditoribus emi liceat: nam cap. quod olim. Extravag. Nicol. VI. olim. & Clem. V. multa mentis, de Iudæis, prohibent mercimonium cum Sarracenis. Sed non loquuntur pro casu necessitatis. Unde, posito, quòd in Sicilia sit magna penuria carnum, ut aliqui dicunt, non esset illicitum Siculis, emere boves, & juvencos à Mauris Tunetanis, & cum illis alias merces permutare. Nam id cū majori

An liceat e-
mere à Mau-
ris, & cum il-
lis permutare?

majori Christianorum utilitate, etiam in deferendis rebus illicitis, licere docet Reginaldus *tom. 1. lib. 9. c. 18. num. 301.* Adde quod jura citata solum prohibent deferri mercimonia ad Saracenos Aegypti; vide Corradum *de controu. tract. 3. quast. 51. conclus. 1. part. 2. tract. 16. resolutione 34.*

In dubio, an res sit furtiva, emi potest cum intentione restituendi domino. Etiam pretio susso.

9. Deinde, res furtiva, & quæ talis esse dubitatur, emi non potest, nisi cum intentione illam vero Domino, deductis expensis, restituendi, in casu quo is numquam, vel non sine expensis esse recuperaturus: nam in hoc casu negotium Domini utiliter agitur. Ita Medina *Codic. de restit. quest. 10 §. aliter tamen.* & DD. communiter, qui, quamvis Merolla *tom. 1. disput. 3. cap. 3. dub. 1. Corollar. 5. num. 36.* dicat, talem rem non posse emi, nisi modicum, absolute dicunt, emi posse pretio justo. Advertunt tamen, quod si Dominus non compareat, res converti debet in usus pios, deducto pretio, & c. *part. 4. tract. 3. resol. 33.*

Quid, cum adest suspicio, aut rumor, quod venditor sit fur?

10. Quod si rumor sit, aut vehemens suspicio, quod quis vendat res furtivas: ementem ab eo sine sufficienti examine, mala fide emere, ait Merolla *ubi supra num. 32.* quamvis ignoret, rem, quæ emit, esse furtivam, & credat, venditorem non vendere res furtivas. Sed Palaus *tom. 1. disp. 3. punct. 3. num. 5.* ait, hoc procedere, quando de tali venditore talis infamia rationibus efficacibus; & moraliter convincentibus probaretur: quia nemo præsumitur malus, nisi probetur, *l. merito ff. pro socio. parte 4. tract. 3. resol. 27 §. Notandum.*

Et quid, si in dubio quod res sit furtiva, quis illam emit?

11. Ubi verò quis rem emit dubius, an furtivam, ait Palaus *num. 2.* teneri hoc diligenter investigare, & si dubius adhuc manet, rem cum eo cuius esse dubitat dividere. Si Dominus compareat, restituere totam, & pretium amittere, quia mala fide dedit. Si verò emit à possessore bonæ fidei, & post adhibitam diligentiam remanet dubius, ad nihil teneri, quia succedit juri illius, pro quo stat possessio, *part. 4. tract. 3. resol. 27.*

Emptor rei furtivæ po-

12. Emptor autem bonæ fidei, si stante bona fide rem revendit, ad nihil tene-

tur, ut dicemus *verb. Restitui à n. 4. c. 5.* Si verò ante revenditionem certior sit de furto, secundum Cajetanum *in 2. 2. quast. 62. artic. 6.* tenetur rem vero Domino restituere, nec posse eam latrone contractum rescindere ad recuperandum pretium; quia cooperaretur injustæ detentioni, & Judex cognito domino rei, statim jubet ei restituere, quæ sententia cum justa sit, supponit obligationem in conscientia. Sed contraria sententia Bonacinae *de controvers. disputat. 1. quast. 4. punct. 2. num. 1.* videtur probabilior: quia talis emptor non tenetur potius alienis, quam propriis consulere, & cum amissione sui pretii rem alterius in tuto ponere: nec cooperari dicendus est injustæ latronis detentioni; nam huic liberum est restituere, & si non restituit suæ malitiæ tribuendum. Judex verò sic judicat, quia in exteriori judicio sic expedit. Secus, si quis rem alienam gratis accepit: nam tenetur restituere vero Domino, nisi certus moraliter sit, latronem restitutum. Ita Sayrus *lib. 10. tract. 2. cap. 2. num. 21. part. 1. tract. 8. resol. 69.*

13. Emptor similiter malæ fidei, tenetur restituere vero domino: nam qui mala fide emit, sibi imputet quod pretium amittat. Sic Turtianus *in solut. cent. 4. dub. 361.* Quia tamen immeritò improbabilem vocat contrariam sententiam Alenis *part. 4. quast. 86. num. 3. artic. 5.* quam probabilem vocat novissimè Marchantius *part. 2. cap. 7. quast. 20.* Primò, quia res apud talem emptorem non est in meliori statu, quam apud furem. Et si esset, nemo tenetur cum suo incommodo rem alterius in meliorem statum deducere. Secundò, quia fur rem justè repetit, ut restituat: quare justè emptor reddet, ut restituatur. Et tandem, fur furatus à fure secundum Sæverum *verb. furtum n. 11.* potest, imò secundum Navarrum *lib. 3. c. 4. p. 3. dub. 4.* debet reddere eidem furi. Ergo idem in casu nostro, *part. 2. tract. 17. resol. 4. c. part. 5. tract. 14. resol. 87.*

14. Emptor fundi ad plura debita hypothecati, tenetur secundum aliquos in

ur ad debi-
to, ad qua
fundus est hy-
pothecatus

conscientia solvere auct. l. si convenit. §. fundus. ff. de pignor. & aliorum iurium; quia vixitum res transit cum suo onere. At Valerius verb. debitum diff. 11. docet, quod si venditor, qui est debitor principalis, est impotens ad solvendum, exequatur etiam emptor, qui est debitor accessorius, & nihil ad ipsum pervenit de debitis: nam venditor in eum non transmittit actionem personalem, ex qua oritur obligatio fori interni, sed tantum actionem realem passivè: propter quam obligari potest per iudicem ad solvendum. Sed an hæc sententia sit probabilis, & an loquatur de censibus decursis, alii videant. part. 2. tractat. 16. resolut. 40. Et si in fundo emptor invenit Thefaurum, debet inter se dividere emptor, & venditor, de aliis casibus curiosis. Vide part. 9. tractat. 8. resolutione 10. per totam.

Licet reli-
quias ab in-
fidelibus re-
dimere.

15. Licitum est reliquias ab infidelibus emere, cum non dicitur emptio, sed redemptio vexationis, quam infideles exerceant retinendo reliquias. Diana part. 10. tract. 1. resolut. 18. §. Nota etiam.

De Thesauro
latente in a-
gro empto
quid sentien-
dum.

Potest quis sciens latere Thefaurum in fundo, licet pretio currenti emere fundum à Domino ignaro Thefauri. Ita D. Thom. & alii quamplurimi contra Hurtado, & alios, quia pretium iustum rei sumitur præcisè ex communi æstimatione hominum, non ex majori utilitate rei. Verùm etsi hæc opinio sit vera, non ineptè quidam existimant Thefaurum intra venditorem & emptorem æqualiter dividendum. p. 9. tract. 7. resolut. 15.

EMPHYTEUTA.

Non tenetur
ad restitutio-
nem cessante
solutione Ca-
nonis.
Non potest
consanguinei
dari.

1. Emphyteuta cessans à solutione Canonis non tenetur restituere, nec post triennium, si Dominus agat de privatione Emphyteusis. Fachinæus part. 8. tract. 7. resolut. 9.

2. Prælatus rem Emphyteuticam reversam ad Ecclesiam, non potest consanguineis in Emphyteusi dare, text. Novel. 120 cap. 5. §. Oeconomis, alii affirmant, ibid. resolut. 24.

3. Si à Prælato conceditur Emphyteusis ultra legitimam metam solitam, taxatam ob largiorem concessionem, non omnino corrumpere volunt, Baldus, & alii, tamen ultra metam taxatam nihil habet roboris, sed non tollitur nisi excessus Novell. part. 8. tract. 7. resolut. 30.

Corruit ul-
tra metam
taxatum.

4. Emphyteuta per 30 vel 40. annos non solvens pensionem, rem Emphyteuticam, non facere præscriptionem speculator; affirmant aliqui transactio quadragenario facere præscriptionem. Corn. part. 8. tract. 7. resolut. 36.

Pet 30. vel
40. annorum
spatium non
facit præscri-
ptionem, se-
cus transactis.

5. Scriptura in contractu Emphyteutico de re Civili, non est de iustitia, sed solum de re Ecclesiastica. ib. resolut. 25.

Non est ne-
cessaria scri-
ptura de re
civili.

6. Si iuramentum emphyteuticæ ac-ceptum à proprietario obligat eum ad solvendam pœnam juratam incurtam, secus si non est acceptatum iuramentum. Amicus part. 10. tract. 16. resolut. 56.

Obligat su-
ramentum
acceptatum.

7. Non datur purgatio moræ de emphyteuta laico, seu Civili, secus de Ecclesiastico, qui si per duos annos nonolverit pensionem constitutam amittit rem, nisi celeri satisfactione moram purgavit, si fuerit secularis, & per tres annos nonolverit, quarum faceret celerem satisfactionem non conceditur moræ purgatio secundum jus commune, utraque DD. classis part. 10. tract. 16. resolut. 57. quoad fructus non tenetur post triennium elapsum restituere. Fachin. quod tenetur dicit Speculator, & alii; utraque est probabilis. ibid. §. quod est contra. Quod apprehensionem possessionis rei emphyteuticæ post incurtam caducitatem auctoritate propria, si scandalum exinde non est evaturum, potest apprehendere Dominus rei. ibidem. §. Quod ego.

Laico non da-
tur purgatio
mora.

Potest acci-
pere posses-
sionem post
incurtam ca-
ducitatem.

8. Vendita parte rei emphyteuticæ inciditur pars totius pensionis. Amic. & alii, p. 10. tract. 16. resolut. 59.

Vendita pars
inciditur
pensio.

ENSALMVS.

1. ENSALMUS, seu incantatio, dicitur structura verborum metro vel soluta oratione composita ad effectus miros, & supernaturales edendos. Cogni-

Quid sit en-
salmus.